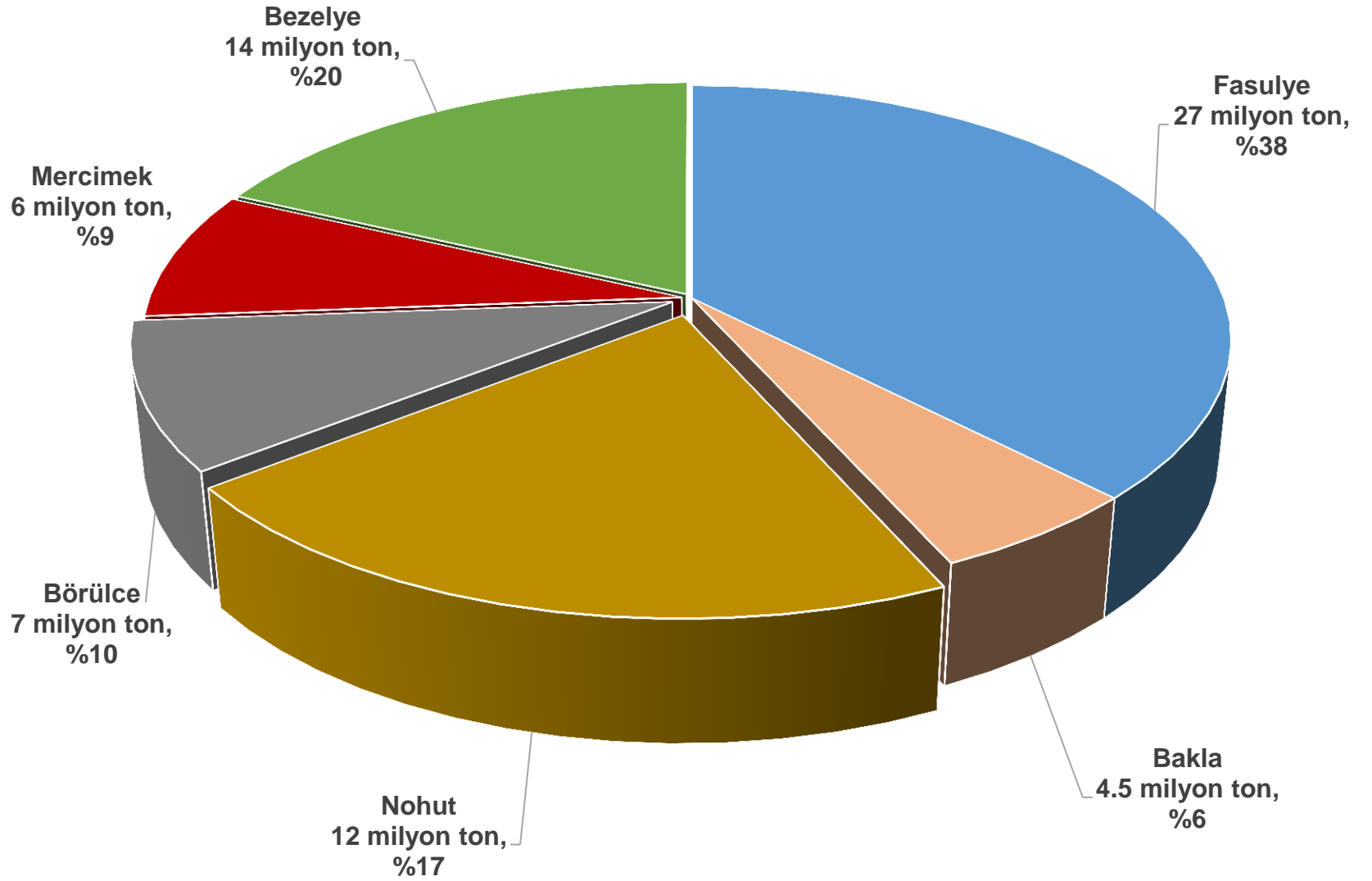

YEMEKLİK BAKLAGİLLERİN EKONOMİK ÖNEMİ

Dünyada 2016 yılı yemeklik baklagiller ekim alanı, üretim ve verim değerleri (FAO 2018)

	Ekim alanı (ha)	Üretim (ton)	Verim (kg/ha)
Fasulye	29 392 817	26 833 817	913
Börülce	12 316 878	6 991 174	568
Bakla	2 403 746	4 459 655	1855
Nohut	12 650 078	12 092 950	956
Mercimek	5 481 120	6 315 858	1152
Bezelye	7 625 705	14 363 099	1884
Toplam	69 870 344	71 056 130	

■ Fasulye ■ Bakla ■ Nohut ■ Börülce ■ Mercimek ■ Bezelye

Yıllar İtibariyle Dünya Baklagil İthalat Miktarı (ton)

YILLAR	MERCİMEK	NOHUT	FASULYE	BEZELYE	BAKLA	BÖRÜLCE
2000	1.074.175	615.578	1.890.160	2.765.835	489.317	55
2001	1.138.504	1.118.320	2.208.648	3.384.733	559.863	230
2002	1.076.922	860.172	2.352.935	2.671.111	633.457	949
2003	1.118.432	922.012	2.925.494	2.436.738	665.070	808
2004	1.030.364	740.935	2.482.450	3.168.667	626.999	44
2005	1.316.448	832.377	2.478.103	4.019.125	676.994	10
2006	1.325.714	782.393	2.888.061	4.190.192	810.090	4.557
2007	1.571.377	893.178	3.028.247	3.779.878	578.587	2.657
2008	1.331.593	997.258	3.286.675	2.775.469	572.542	1.562
2009	1.679.581	1.140.681	3.663.470	4.028.711	444.170	6.297
2010	1.873.192	1.029.349	3.073.345	3.813.668	773.447	128
2011	1.918.223	1.114.171	3.321.726	4.316.719	587.712	
2012	1.968.192	1 454.960	3.501.680	4.039.319	518.281	
2013	2 508 623	1 614 124	3 483 637	4 312 723	563 258	

Yıllar İtibariyle Dünya Baklagil İhracat Miktarı (ton)

YILLAR	MERCİMEK	NOHUT	KURU FASULYE	BEZELYE	BAKLA	BÖRÜLCE
2000	1.098.202	753.065	2.623.199	3.384.675	522.264	4.800
2001	1.177.013	1.040.814	3.029.839	3.513.835	434.861	4.883
2002	1.018.923	802.240	3.403.152	2.747.143	573.168	3.419
2003	1.041.169	856.123	3.501.086	2.191.401	521.155	1.193
2004	1.127.666	759.819	2.989.953	3.096.073	565.558	956
2005	1.403.589	845.176	2.728.405	3.978.649	460.201	2.748
2006	1.553.348	974.015	3.335.380	4.171.739	713.682	1.062
2007	1.648.504	803.970	3.829.071	3.639.727	530.385	1.018
2008	1.360.250	934.645	4.410.198	3.358.275	534.853	982
2009	1.807.257	1.198.794	4.438.957	4.249.170	675.047	878
2010	1.993.674	1.188.074	3.222.353	4.482.481	755.714	2.732
2011	1.963.981	1.158.957	3.393.895	4.820.937	799.277	
2012	2.063.599	1.904.095	4.283.152	4.091.713	802 900	
2013	2 664.668	1 629 915	4 014 073	4 635 396	737 683	

Dünya baklagil üretiminin %80-85'i üretilen ülkeler tarafından tüketilmekte, %15-20'lik kısım ise uluslararası ticarete sunulmaktadır.

Dünyada baklagil dışsatımı bakımından son yıllardaki en önemli ülke Kanada'dır.

Özellikle 1990'lı yıllardan sonra baklagil üretimini önemli ölçüde artıran Kanada üretim artışını dışsatıma da yansıtmıştır.

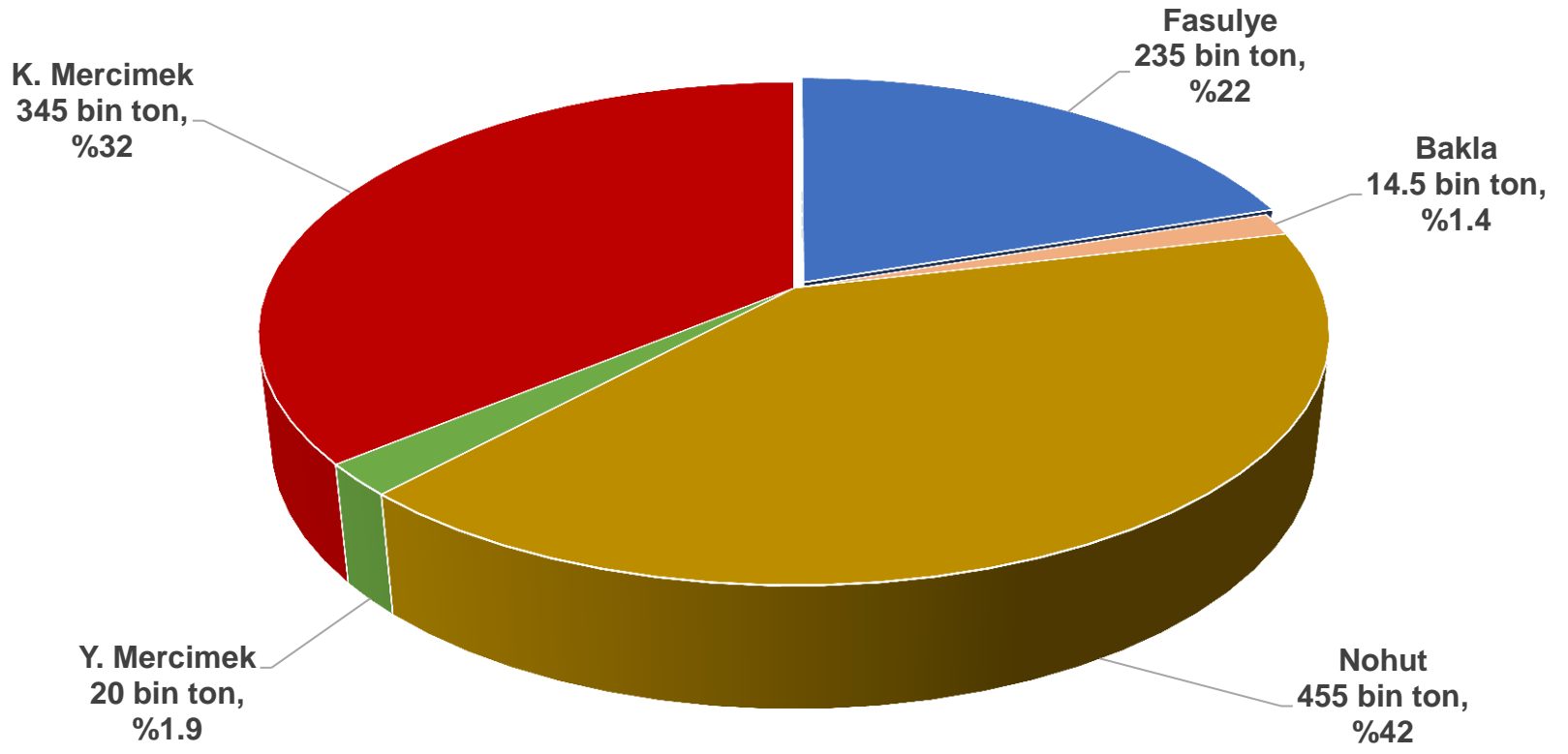
Kanada'nın son yıllarda dışsatımda aldığı pay %30'un (4.3 milyon ton) üzerindedir.

Kanada'yı sırasıyla Avustralya, Çin, ABD gelmektedir.

En çok dışalım yapan ülkeler Hindistan, Çin, Pakistan, Mısır ve Türkiye olarak sıralanmaktadır

Türkiye’de 2016 yılı yemeklik baklagil ekim alanı, üretim ve verim değerleri (TÜİK 2017)

	Ekim alanı (ha)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Fasulye	89 818	235 000	262
Bakla	5 292	14 489	274
Nohut	359 529	455 000	127
Mercimek	252 236	365 000	133
Bezelye	1 088	2 919	268
Börülce	1 900	1 860	103
Toplam	709 863	1 074 268	

■ Fasulye ■ Bakla ■ Nohut ■ Y. Mercimek ■ K. Mercimek

Yıllar İtibariyle Türkiye'de Mercimek Üretiminde Değişmeler

ton (1000)

1.200

1.000

800

600

400

200

0

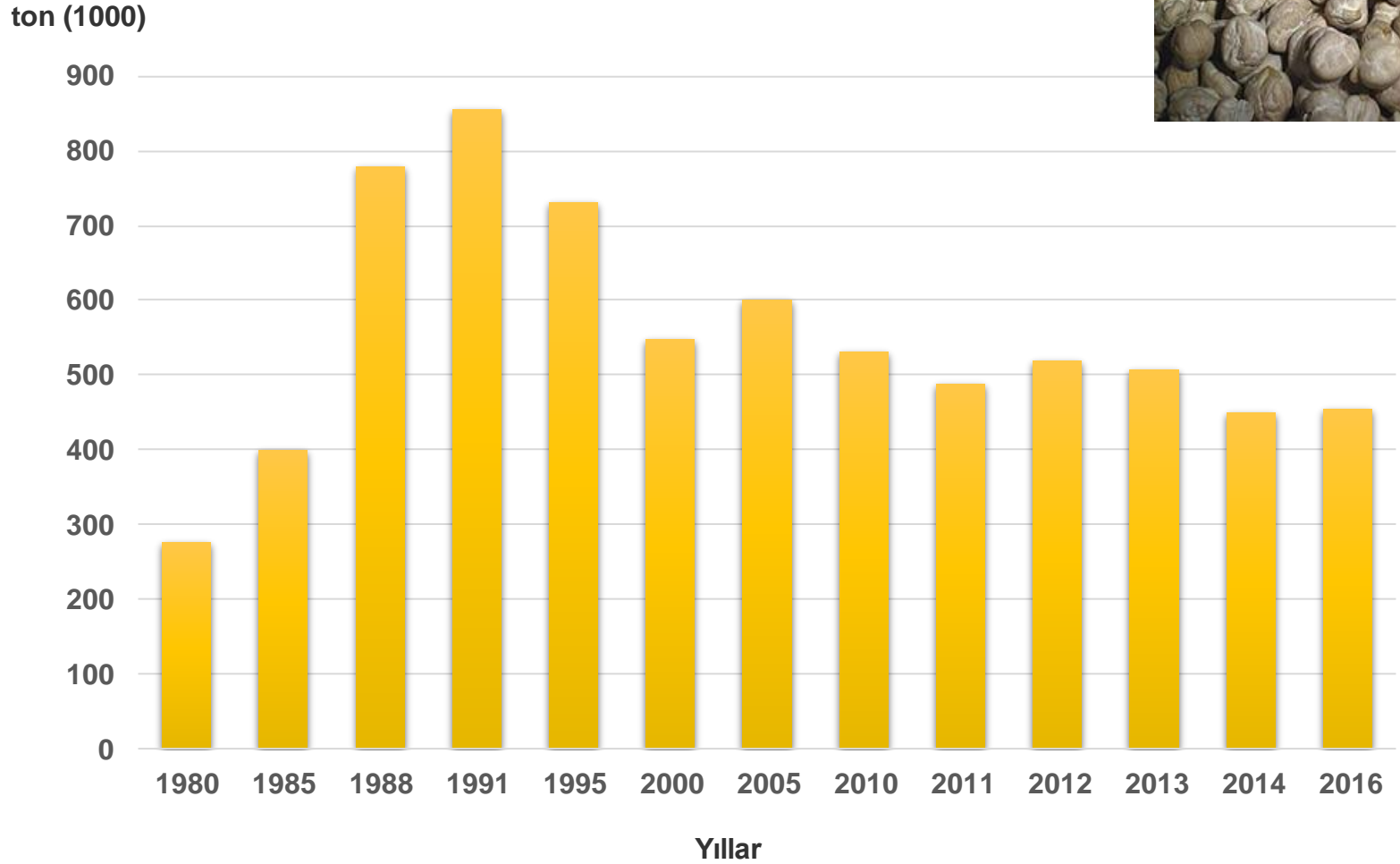
1980 1983 1985 1988 1993 1996 1998 1999 2002 2005 2008 2010 2011 2012 2013 2014 2016

Yıllar

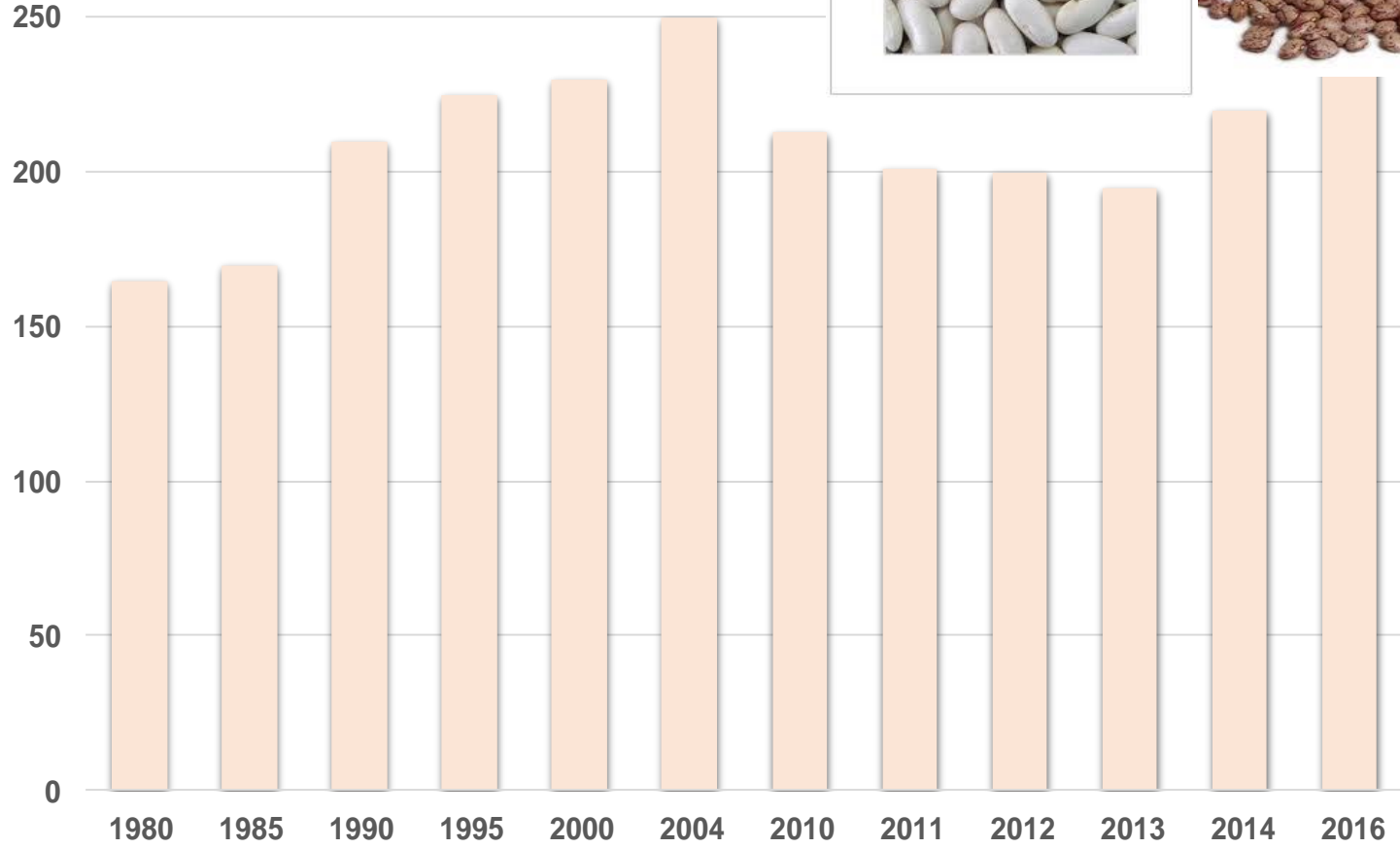
Yıl	Üretim (ton 1000)
1980	200
1983	570
1985	620
1988	1040
1993	730
1996	650
1998	540
1999	380
2002	560
2005	570
2008	140
2010	450
2011	410
2012	440
2013	420
2014	430
2016	370

Yıllar İtibariyle Türkiye’de Nohut Üretiminde Değişmeler

Yıllar İtibariyle Türkiye’de Fasulye Üretiminde Değişmeler

ton (1000)

Yıllar

Türkiye fasulye dışsatım ve dış alımı

	Fasulye			
	İthalat		İhracat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
2000	20 188	11 890	12 300	9 393
2001	32 980	17 986	45 392	31 893
2002	41 488	21 584	19 839	13 968
2003	6 366	3 238	42 149	24 124
2004	13 872	7 166	18 811	12 019
2005	37 687	22 296	2 603	3 183
2006	30 968	27 977	3 535	3 418
2007	36 968	38 442	2 268	2 340
2008	51 462	56 269	3 500	5 424
2009	53 650	56 378	19 026	17 906
2010	37 718	39 761	1 620	2 551
2011	33 113	36 530	1 343	2 038
2012	28 908	34 017	1 380	2 562
2013	24 797	34 105	2 513	5 399
2014				
2015				

Türkiye nohut dışsatım ve dış alımı

	Nohut			
	İthalat		İhracat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
2000	7 412	4 278	50 137	33 132
2001	14 396	6 151	153 953	75 288
2002	10 636	3 832	104 671	48 101
2003	41	24	189 600	82 552
2004	546	306	133 073	69 166
2005	646	359	123 593	83 026
2006	1 881	1 570	104 685	66 066
2007	5 178	4 362	69 193	41 873
2008	8 760	9 154	88 338	76 758
2009	4 404	4 178	88 507	74 969
2010	7 586	7 287	56 896	54 709
2011	8 450	9 641	28 205	36 508
2012	34 939	46 575	25 337	31 011
2013	56 875	62 584	19 243	19 548
2014				
2015				

Türkiye mercimek dışsatım ve dış alımı

	Mercimek			
	İthalat		İhracat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
2000	140 914	59 143	99 730	57 526
2001	98 662	37 887	158 642	85 282
2002	22 668	8 325	119 151	45 884
2003	16 909	8 118	216 918	88 314
2004	5 557	2 658	171 185	85 444
2005	64 281	29 162	118 421	71 014
2006	69 071	30 660	301 329	125 453
2007	30 979	18 464	186 271	92 743
2008	191 683	243 967	70 340	101 249
2009	141 541	133 519	130 064	175 003
2010	210 289	193 831	194 549	216 605
2011	309 561	205 555	212 596	200 885
2012	168 806	106 124	197 413	161 332
2013	199 476	131 983	178 542	167 814
2014				
2015				

Türkiye bezelye dışsatım ve dış alımı

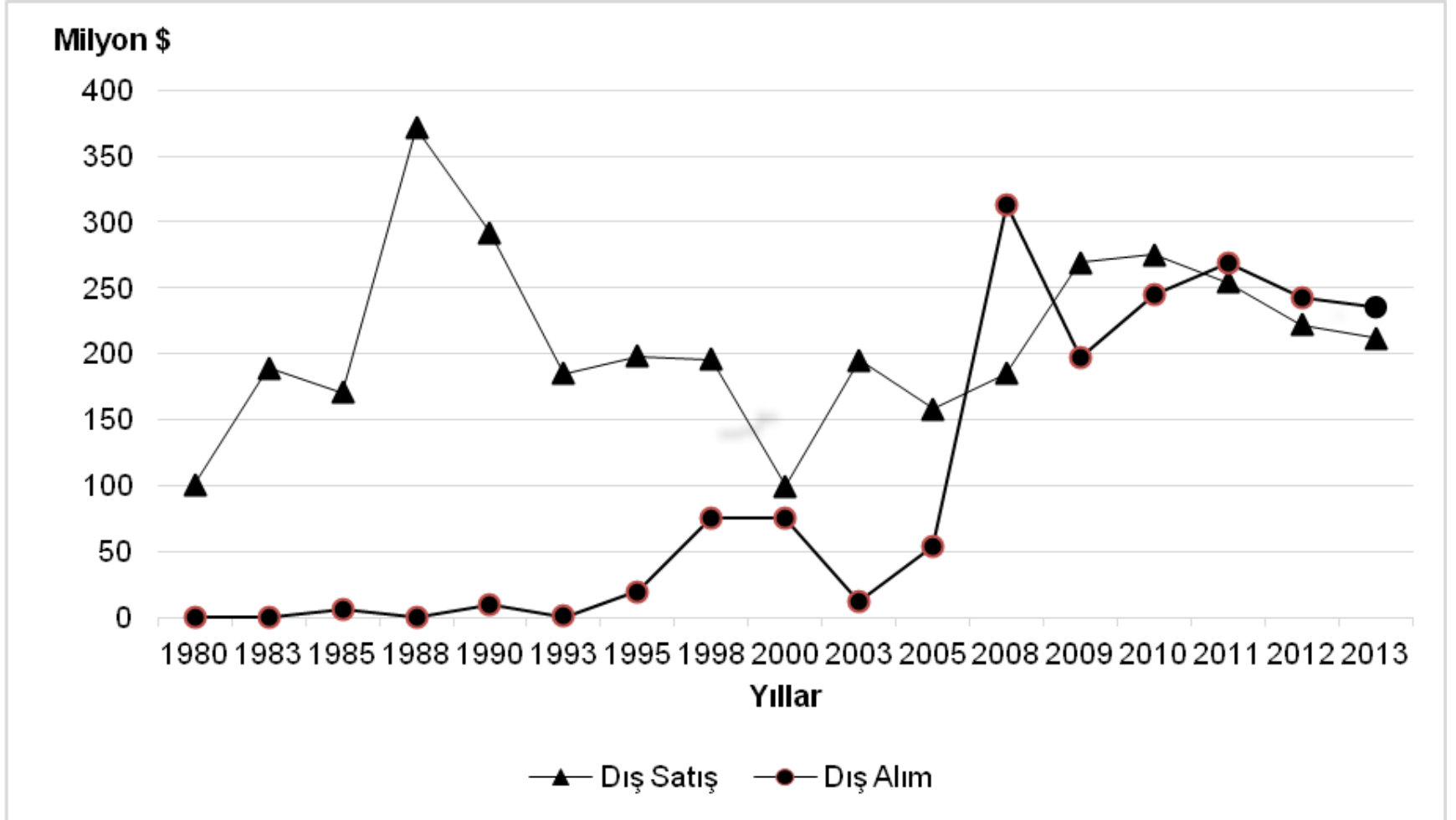
	Bezelye			
	İthalat		İhracat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
2000	2 091	604	299	80
2001	929	312	64	23
2002	120	77	56	32
2003	596	305	18	14
2004	2 638	1 435	19	22
2005	2 283	1 603	139	134
2006	725	896	167	120
2007	1 334	1 255	133	139
2008	1 816	1 783	154	213
2009	2 291	2 617	192	403
2010	3 516	3 701	134	294
2011	37 649	17 454	23 345	12 332
2012	25 991	11 822	23 098	11 971
2013	43 554	18 590	31 041	16 387
2014				
2015				

Türkiye bakla dışsatım ve dış alımı

	Bakla			
	İthalat		İhracat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
2000	35	48	376	302
2001	20	47	1 807	599
2002	143	103	477	256
2003	141	122	268	216
2004	124	176	168	193
2005	238	221	525	350
2006	265	291	496	367
2007	425	425	910	663
2008	2 769	1 332	1 942	1 581
2009	918	529	779	1 092
2010	385	388	735	1 070
2011	145	150	1 087	2 176
2012	319	334	975	1 985
2013	528	511	941	1 451
2014				
2015				

- Dışsatımda Türkiye 267 bin ton ile 10. Sıraya kadar gerilemiştir
- Türkiye özellikle 1997 yılından itibaren önemli miktarlarda baklagil dışalımını yapmıştır.
- 1994 yılına kadar dışalımın yaklaşık tamamını kuru fasulye oluştururken, bu yıldan itibaren yeşil mercimek, 1997 yılından sonra da nohut ve kırmızı mercimek dışalımımız önemli ölçüde artmıştır.
- Son yıllarda baklagil dış ticaretimizde dışalım, dışsatımın önüne geçmiş ve ülkemiz açık vermeye başlamıştır.
-
- Dışalımının büyük kısmını kırmızı mercimek, oluştururken bunu fasulye ile yeşil mercimek izlemiştir.
- Devam eden bu olumsuz süreç sonunda son yıllarda dışalım, dışsatımın önüne geçmiş ve ülkemiz net dış alımcı olmuştur.

Türkiye'nin Yıllara Göre Baklagil Dışsatım ve Dışalım

İZLENEN POLİTİKALAR VE YAPISAL SORUNLAR

- Yemelik baklagiller de tarımın genel sorunlarını yaşamakla birlikte; bu grup bitkiler örneğin, tahıllarla karşılaştırıldığında;
- yetiştirici tercihi bakımından ikinci planda oldukları,
- toprak verimliliği açısından sorunlu, düşük yağış alan marjinal alanlara itildiği görülmektedir.
- Araştırma etkinlikleri bakımından ise daha yoksun ve fiyat politikalarından daha iyi destek alan tahılların zorlu rekabetiyle karşı karşıyadırlar.

- Üretici hangi baklagil iyi gelir getirirse ertesi yıl onu yetiştirmektedir.
- Eğer bu yolla üretim fazlalığı olur ve fiyatların düşmesi yaşanırsa, ertesi yıl tekrar o baklagili yetiştirmekten sakınmaktadır.
- Kısacası baklagil üretimimiz kısır bir döngü içerisinde süregitmektedir.
- Oysa geleceğimiz baklagillerdedir.
- Türkiye’de baklagil üretim yetersizliği yapısal sorunlar haline gelmiştir.
- Üreticilerin baklagil üretiminden çekilmesinin çok çeşitli nedenleri vardır.

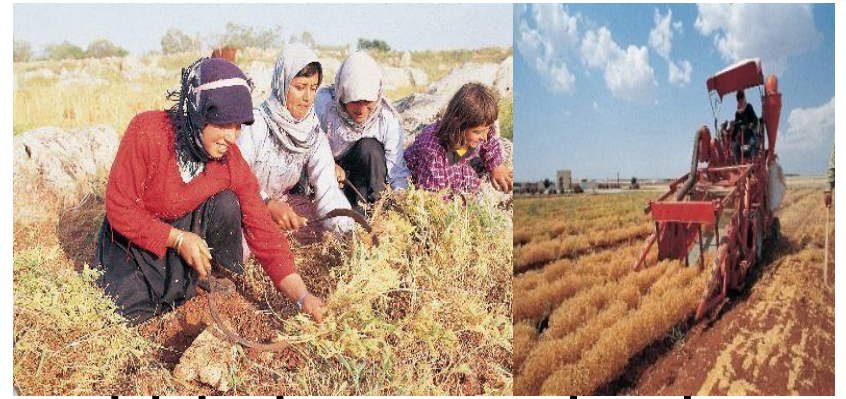
- Ülkemizde önemli ve genel sorun üretim maliyetlerinin yüksekliğidir, girdilerdeki fiyat yüksekliği bezginliği artırmaktadır.
- Temel üretim araçları (Akaryakıt, gübre, ilaç, tohum) fiyatları sürekli artarken, çiftçinin ürettiği ürünün fiyatı aynı oranda artmamaktadır.
- Üretici para kazanamadığı için de üretimden kaçmaktadır.
- Türkiye’de 1980’li yılların ikinci yarısında uygulanan destekleyici politikalar, baklagil üretimine önemli bir ivme kazandırmıştır.
- Özellikle 1990’lı yıllarda uygulanan tam tersi politikalar ise baklagil üretimini olumsuz yönde etkilemiştir.
- Alımının tamamen durdurulması ve yerine herhangi bir baklagil pazarlama politikası oluşturulamaması ile birlikte üretici pazarlama sorunu yaşamaya başlamıştır.
-

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin yıllara göre yemeklik baklagiller alım miktarları (ton)

YILLAR	NOHUT			KURU FASULYE		
	Üretim	Alım	%	Üretim	Alım	%
1941 - 1950	722 100	33 752	4.67	767 900	74 430	9.69
1954 - 1960	608 500	2 932	0.48	932 000	4 811	0.52
1977 - 1985	2 425 000	77 302	3.19	1 480 000	3	0
1986 - 1993	6 040 500	306 295	5.07	1 608 000	2 042	0.13
TOPLAM	9 796 100	420 281	4.29	4 787 900	81 286	1.70

YILLAR	MERCİMEK					
	Üretim	Alım	%			
1941 - 1950	319 100	7 143	2.24			
1954 - 1960	508 500	475	0.09			
1977 - 1985	3 486 000	343 185	9.84			
TOPLAM	4 313 600	350 803	8.13			
	KABUKLU KIRMIZI MERCİMEK			YEŞİL MERCİMEK		
	Üretim	Alım	%	Üretim	Alım	%
1986 - 1993	4 419 000	351 822	7.96	1 737 000	397 476	22.88
TOPLAM	4 419 000	351 822	7.96	1 737 000	397 476	22.88

- Ülkemizde çeşitli ürünlere uygulanan prim desteği, sertifikalı tohumluk kullanım desteği, mazot ve gübre desteği baklagiller için de 2008'den beri uygulanmaktadır.
- Bu destek, ertesini yıl 1 kuruşluk artışla 10 kuruşa çıkarılmış, Üretim alanları ve üretimin azalmasına rağmen 5 yıl bu destek artırılmamıştı, sonuçta destek miktarı da bu yıllarda üreticiyi üretmeye teşvik edecek düzeyden uzakta kalmıştır. Günümüzde ise:
 - 2017 yılı için belirlenen havzalarda yetiştirilecek kuru fasulyeye, nohuta, mercimeğe 30 kuruş, 2018 üretim yılında ise kilogram başına 50 kuruşa çıkarıldı.
 - Ayrıca, nohut, mercimek, kuru fasulye için dekar başına 14 lirası mazot, 4 lirası gübre olmak üzere toplam 18 lira
 -
 - Baklagil üretiminde işçilik maliyetleri de diğer alternatif ürünlere göre daha yüksektir.

- Tarımda uygulanan yanlış politikalar ve yüksek maliyetler nedeniyle üretici,
- daha az zahmetli,
- maliyeti düşük,
- insan işgücüne daha az gereksinim duyulan makinalı hasat yapılan
- ürünlere yönelmektedir.
- Bu durum baklagil üretimi açısından gelecekte de büyük bir tehlikeyi göstermektedir.

- Kaliteli ve verimli tohum kullanımı yok denecek kadar düşüktür.
- Çok sayıda geliştirilmiş çeşide karşın tohumluklarının üretilmemesi büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır.
- Baklagil tohumluğu üretimi genel toplam üretim içinde %0.5'lik bir pay almaktadır.
- Baklagil üretimin iklim koşullarına sıkıca bağlı olması ile tekrarlanan kuraklıklar en çok baklagil üretimini olumsuz yönden etkilemektedir.
- Özellikle 2007-2008'de yaşanan kuraklık nohut, fasulye, mercimek üretimini çok büyük oranda düşürmüştür.
- Türkiye baklagil üretiminde sorunlar ve darboğazlarla uğraşırken; Kanada, ABD ve Avustralya 1990'lı yıllardan sonra baklagil üretimine çok önem vermişlerdir.
- Bu ürünlerde araştırma çalışmalarına büyük kaynaklar aktararak altyapı oluşturmuşlardır.
- Elde edilen bulguları üretime aktarıp üretim ve dışsatımlarını arttırarak pazarları ele geçirmişler.

Türkiye'nin Üretimi Artırma Avantajları

- Bu ürünlere; gelişmekte olan ülkelerde nüfus artışına bağlı olarak; batı ülkelerinde ise sağlıklı ürün olarak görülen talep artışı ve büyüyen pazar yapısı,
- Üretim potansiyelinin yüksek olması,
- Aile işgünü iyi değerlendiren bitkiler olması,
- Organik üretime uygun olması,
- Hazır yemek sanayi hacminin giderek artması. Günümüzde bu sektörde yaklaşık 500 milyon liralık 100 bin ton baklagil kullanılmaktadır.
- Baklagil ürünlerinin işlendiği sanayi altyapısının gelişmeye açık hatta yeterli olması
- Türkiye'de nadas ve marjinal alanların değerlendirilmeye açık olması,
- Ekim nöbetine uygun bitkiler olması,
- Ülkemizde üretilen yemeklik tane baklagillerin kalitesinin yüksek olması. İthal ile yerli fsaulyede görülen fiyat farkı ve tercih edilme durumu bunu göstermiştir.

Yapılması Gerekenler

- Son yıllarda baklagil üretiminde görülen düşüşler dikkate alınarak,
- üretimin buna bağlı olarak kendine yeterliliğın
- ve dışsatımın arttırılması için sosyoekonomik, teknolojik ve politik önlemler alınmalıdır.
- Bunun için yapılması gereken de orta ve uzun vadeli politikalarla dışa bağımlılığın azaltacak üretimi artıracak politikaların oluşturulmasıdır.
- **Bunlardan en önemlisi ise üretici gelirlerinin artırılmasıdır.**
BUNUN İÇİN:

- Destekleme uygulamaların üretimi artırıcı, yönlendirici, teşvik edici, dengeli ve adil olmasına özen gösterilmelidir.
- Alternatif ürünlerle rekabet şansını artıracak destekleme politikalarının uygulanması gereklidir.
- Ürün değerlendirme ve pazarlama olanakları sağlanarak ülkesel bir baklagil politikası oluşturulmalıdır.
- Üreticilerin pazarlamada söz sahibi olabilmeleri için baklagil üretici birlikleri kurulmalıdır.
- Ülke potansiyeli bağlamında üretim politikası izlenerek dışalım yerine önce kendine yeterlilik ilkesi geçerli kılınmalıdır.

- Özellikle de, hasat döneminde baklagil dışalımını yapılmamalıdır
- Ekim nöbetinde baklagillere daha fazla yer verilmelidir.
- Kota nedeniyle Orta Anadolu Bölgesinde ekim alanı azalan şeker pancarı üreticilerinin fasulye yetiştirilmesi teşvik edilmelidir.
- Nadas alanlarının daraltılması projelerinin tekrar gündeme alınması düşünülmelidir.
- Bu da nohut ve mercimek ekim alanlarının genişletilmesi bakımından önemlidir.

- Ürünün iç ve dış pazar değerini önemli ölçüde etkileyen standart ve yüksek kaliteli üretimi özendirici uygulamalar devreye sokulmalıdır.
- Hastalıklara dayanıklı, makineli hasada uygun baklagil çeşitleri geliştirilerek, tohumluk üretim ve dağıtım zincirinin kurularak, sertifikalı tohumluk kullanması sağlanmalıdır.
- Maliyeti düşürecek yetiştirme tekniklerinin de çiftçi tarafından uygulanması sağlanarak, uygun yetiştirme yöntemleri ile verimler yükseltilmelidir.